MINISTERUL EDUCAŢIEI AL REPUBLICII MOLDOVA
UNIVERSITATEA DE STUDII EUROPENE DIN MOLDOVA
FACULTATEA DE DREPT

NOTE DE CURS
CRIMINOLOGIE
(Ciclul I)

AUTOR:
Eugen Florea
dr. în drept, conf. univ.

Aprobat la şedinţa Catedrei Științe penale
din: 20.05.2013, proces-verbal Nr. 10

Examinat de Consiliul facultăţii de Drept USEM
la 24.05.2013, proces-verbal Nr. 5

Aprobat la ședința Senatului USEM
din: 01.07.2013, proces-verbal Nr. 9

CHIŞINĂU – 2013

Tema: NOŢIUNEA ŞI ASPECTE INTRODUCTIVE

1.Noţiunea si importanţa criminologiei

2.Sistemul si scopul criminologiei

3.Scurt istoric. Dezvoltarea criminologiei în Republica Moldova

4.Ştiinţe noi în cadrul criminologiei

5.Coraportul criminologiei cu alte ştiinţe juridice si nejuridice

1. Noţiunea şi importanţa criminologiei

CRIMINOLOGIA este o ştiinţă socio-juridică care studiază criminalitatea, cauzele si conditiile ei (determinatele criminogene), personalitatea infractorului precum şi căile şi metodele de prevenire şi combatere a criminalităţii.

Aşadar, criminologia este formată de următoarele instituţii de bază (piloni):

a. Criminalitatea,

b. Cauzele şi condiţiile ei,

c. Personalitatea infractorului,

d. Căile şi metodele de prevenire şi combatere a criminalităţii.

A. Studierea crminalităţii include in sine studierea unor astfel indicatori ca nivelul, starea, structura si dinamica fenomenului dat. La fel, în cadrul acestui pilon se studiază criminalitatea latenta (tăinuita, ascunsă) şi criminalitatea regionala sub aspectul ei comparativ.

B. Cauzele si condiţiile criminalităţii – presupune studierea factorilor de natură socială, psihologică, culturala, juridica etc. şi ponderii acestora în mecanismul determinarii a infracţiunii şi criminalităţii, mecanismul comportamentului infractional, adica procesul de formare a intentiei criminale si de realizare a acesteia, problema delimitarii cauzelor si conditiilor.

C. Personalitatea infractorului - se studiază rolul factorilor de caracter individual in procesul genezii si comiterii a infractiunii:

-factori psihologici,

-factori fizici,

-factori demografici (virsta, sexul),

-factori psihiatrici.

O importanta deosebita are studierea coraportului intre social (educaţia) şi biologicul (ereditarul), în structura personalităţii infractorului. Relevarea clasificarilor si tipizarilor infractorilor.

D. Căile şi metodele de prevenire şi combatere a infractiunii – este cel mai important pilon, deoarece celelalte institutii au o singura menire: furnizarea informaţiei pentru îmbunătăţirea luptei cu criminalitatea.

CRMINOLOGIA este o stinta interdisciplinara, ea se plaseaza la intersectia jurisprundentei, sociologiei si psihologiei. La fel ca si economia criminologia studiaza fenomenele si procesele sub aspect macro-(aspect filozofic si sociologic) si micro-(aspect psihologic).

Criminologia nu se intereseaza de infractiuni concrete, cit de periculoase, oribile, notorii ele n-ar fi. Ştiinta criminologică studiaza legităţile caracteristice fenomenului social al criminalităţii sau a unei infracţiuni individuale.

2 Sistemul si scopul criminologiei

Ca si dreptul penal criminologia se structueaza in

-partea generala,

-partea speciala

Partea generala - studiaza pilonii sus-menţionaţi.

Partea speciala în mare masura se aseamana cu cea a dreptului penal, incluzînd în sine toate capitolele din Codul Penal, însa structura partii speciale a criminologiei are şi comportamente specifice proprii pe care nu le găsim in dreptul penal şi anume:

-criminalitatea minorilor;

-criminalitatea femenină;

-criminalitatea penetenciară;

-criminalitatea din imprudenţă;

-criminalitatea profesionistă;

-criminalitarea recidiviştilor.

Scopurile criminologiei sunt urmatoarele:

Practizarea cercetarilor criminologice, din pacate marea majoritate a cercetarilor criminologice din spaţiul post-sovetic poarta un caracter teoretico-filosofic, însemnatatea practica a acestora este aproape de 0. Liderii comunităţii ştiintifice pe măsura posibilităţilor încearca sa schimbe situatia dată.

Inlaturarea nesolicitarii de catre organele de drept a propunerilor criminologice cu aspect aplicativ.

Schimbul de experienţă interstatala în domeniul luptei cu criminalitatea.

3. Scurt istoric, dezvoltarea criminologiei în Republica Moldova

Prima data termenul criminologie a fost folosit in 1885 de Rafaele Garofalo. Parintele criminologie este socotit medicul legist din Torino, Cezare Lombrozo care in 1876 a scris lucrarea „L'uomo delinquente".

In lucrarea sa el vine cu idea ca criminalul este un tip înăscut, concluzia sa se bazeaza pe studiul comparativ al craniilor a oamenilor ascultatori de lege şi a crimilalilor. În urma studiului respectiv Cezare a observat anumite dereglări şi disproporţionalităţi în forma craniilor a personelor care au avut conflicte cu legea penală. Alt savant italian renumit, Enrico Ferri, în 1883 a publicat lucrarea „Sociologia criminale". Spre deosebire de Lombrozo, Enrico Ferri întroduce în sfera studiilor criminologice şi aspectul sociologic al criminalitatii. Dupa parerea sa in afara de criminali inascuti despre care vorbea Lombrozo exista si criminali deveniti.

In Uniunea Sovietiva cursul de crimilogie de prima data a fost redat in 1963 la Universitatea de Stat din Moscova de catre Нинель Федоровна Кузнецова.

În anul urmator 1964 criminologia a devenit disciplina obligatorie pentru toate facultatile de drept ale Uniunii Sovietice. Primul manual a fost editat in anul 1966. Din laureatii ai premiilor de stat in domeniul jurisprudentei 5 persoane au fost crimilogi.

Dupa destramarea Uniunii Sovietice premiul mare a fost inminat Domnului V.V.Luneev pentru lucrarea " Criminalitatea in secolul 20".

Criminologia in Republica Moldova

S-a format in sinul Uniunii Sovietice, prima lucrare a fost scrisa in 1968 de catre autorul Efim Harşak „Criminalitatea de grup a minorilor", in 1970 Constatin Florea a scris lucrarea "Stabilirea pedepsei luind in consideratie cauzele infractiunii comise" care a fost aparata la Institutul Procuraturii Generale. In lucrarea sa autor studieaza rolul si locul situatiei in procesul comiterii infractiunii, precum si importanta acestui factor la stabilirea pedespei. Baza practica a lucrarii cuprinde 200 de dosare penale pe infractiuni de omor. In 1988 Raisa Grecu a scris lucrarea „ Prevenirea sustragerilor in complexul angroindustrial".

In 1992 Valeriu Bujor a scris lucrarea criminalitatea de grup. Dupa revenirea in tara a fost numit conducator al Sectie de Cercetari Criminologice din cadrul Academiei de Politie. Sectia respectiva se ocupa cu cercetari criminologice la comanda MAI. Anual sub egida Academiei de Politie se organizau conferinte internationale cu generic criminologic. Dupa ce Valeriu Bujor a parasit academia conducerea sectiei a fost preluata de Gheorghe Gladchi. La etapa actuala sectia este desfiintata.

Scopul general al criminologie este fundamentarea unei politici penale eficiente in masura sa determine prevenirea si combaterea fenomenului infractional.

Din organizatii non guvernamentale un rol cel mai imporntant il joaca Institutul de reforme penale fondat si condus de domnul Igor Dolea. Domeniile de interes ale intitutului:

-Apararea drepturilor detinutilor

-Delecventa juvenila

-Medierea

-Probatiunea

-Justitia restaurativa

La etapa actuala criminologia autohtona este reprezentata de urmatoarele personalitati:

G. Gladchi: este primul doctor habilitat in criminoligia din tara. Autorul primului manual de criminologie din 2010, Repulbica Moldova.

Interesele sale stiintifice:

Victimologia

justitia restaurativa

prevenirea violentei in familie

Mihai Birgau: doctor habilitat in criminologie, autor a 2 manuale de criminologie partea generala si partea speciala.

Interesele sale stiintifice:

Lupta cu criminalitatea prin fortele organelor de politie

Criminologia teoretica

Valeriu Bujor: fondatorul si presedintele asociatiei independente Criminologice din Republica Moldova, fondatorul universitatii criminologice, singura institutie de acest gen pe spatiu fostei Uniuni.

Interesele sale stiintifice:

Securitatea criminologica

Criminalitatea de grup

Igor A. Ciobanu: doctor in criminologie, autorul tratatului in 3 volume profesorul de criminologie la USM.

Interesele sale stiintifice:

Criminologia bioatropologica

Criminalitatea organizata in trans national

4 Stiinte noi in cadrul criminologiei

Initial criminologie era socotita ca o parte componenta a dreptului penal, insa foarte curind a devenit o stiinta separata. La etapa actuala in cadrul criminologie sunt mai multe stiinte noi care la rindul lor la fel ca si criminologia pretind la separatism stiintific si anume:

Victimologia (comportamentul victimei, rolul si locul acesteia in desfasurarea infractiunii, personalitatea victimei precum si prevenirea si combaterea infractiunii prin influenta supra victimei)

Penologia studiaza criminalitatea in procesul ispasirii pedepsei penale. Sub cultura criminala, obiceiurile si traditiile criminale. Personalitatea omului ce savirseste infractiuni in timpul executarii pedespei precum si prevenirea si combaterea infractiunei in timpul executarii pedepsei.

Armologia criminologica: studiaza criminalitatea cu folosirea armei de foc, personalitatea infractorului inarmat, cuazele si conditiile inarmate precum si prevenirea si combaterea criminalitatii.

Criminofamilistica: cauzele, criminalitatea in familie si cei 4 piloni ai criminologiei.

Criminoteologie: cultele, infractiunile de terorizm, excrocheria, infractiuni pe baza credintei.

Ecocriminologia: criminalitatea ecologica.

Criminologie ecologica

Juvinologia criminologia studiaza infractionalitatea minorilor

Personologia criminologica studiza personalitatea infractorului.

5 Criminologie si atle stiinte juridice si nejuridice

Criminologia interactioneaza cu dreptul penal. Nu exista notiuni criminologice ce infractiune, pedeapsa, coparticipare, etc. Toate aceste notiuni sunt preluate de criminologie din dreptul penal. Criminologia autohtona nu recunoaste notiuni cum ar fi: recidiva, criminologica, copilul criminal, comportament deviant.

Legatura intre dreptul penal si criminologie nu este una unilaterala, la rindul sau criminologia ofera informatia dreptului penal privind starea criminalitatii, structura si dinamica acesteia, eficacitatea si ineficacitatea aplicarii normelor juridice penale, baza sociala a proceselor de criminalizare si decriminalizare.

Criminologia interactioneaza cu procedura penala, in obligatia ofiterului de urmarire penala, procurorul lui si a instantei de judecata intra stabilirea cauzei infractiunei comise si a conditiilor care au determinat precum si obligarea organelor competente de a inlatura aceste cauze si conditii.

In cadrul penologiei exista o legatura stinsa intre dreptul executional penal si criminologie. Prevenirea infractiunii e strins legata de sanctionarea incalcarilor cu caracter administrativ, civil, disciplinar- incalcarea legislatiei muncii. Este dovedit criminologic posibilitatea de trasnformare a acestor delicte in fapte mai grave cu caracter penal.

Al patrulea pilon este stins legata de pedagogie, spre deosebire de dreptul penal care se bazeaza pe pedepsirea celor vinovati, criminologia se foloseste activ de

cunostinte din sfera pedagogica pentru a ajuta persoanele sa nu paseasca pe cale criminala.

Tema: Criminalitatea

1.Notiunea si semnele criminalitatii

2.Indicatorii principli ai criminalitatii, starea, nivelul, structura si dinamica. Criminalitatea latenta.

3.Criminalitatea regionala

1 Notiunea si semnele criminalitatii

Criminalitatea este un fenomen negativ, istoric-colectiv si socio-juridic, ce reprezinta in sine un sistem de infractiuni savirsite intr-o anumita perioada de timp (an, luna, saptamina, perioada) precum si anumit teritoriu (stat, regiune, oras).

Caracterul negativ al criminalitatii pare ar si unul evident prin sine insa exista si alte pareri, sociologul francez Emil Durkheim credea ca criminalitatea pina la un anumit nivel poate fi benefica pentru sanatate.

Lupta contra unui inamic intern uneste socialitatea punind toate divergentele sociale (rasiale, nationale, religioase, materiale), mai mult ca atit frica fata de criminalitate influenteaza pozitiv progresul tehnico stiintific, in sfera protectiei contra atacurilor criminale (mijloace de semnalizatie).

E. Durkheim Nu preciza care este acest nivel de criminalitate ce poate fi socotit benefic sustinind ca acest nivel depinde de la o societate la alta. Conform opiniei sale criminalitatea este ceva normal daca nu depaseste un anumit prag, respectiv se vrobeste despre controlul asupra criminalitatii si nu combaterea ei. Teoria sa etse foarte raspindita in tarile sistemului anglo-saxon mai ales in SUA.

Criminalitatea evolueaza in timp in dependenta de conditiile istorice, economice, sociale, culturale a fiecarei societati.

In Egiptul Antic pasirea pe umbra Faraonului se pedepsea cu moartea. Inca in secolul 19 majoritatea codurilor penale europene contineau un capitol separat intitulat „ Influeta contra religiei si credintei”.

Rafaele Garofali impartea toate inf in doua mari categorii:

Mala in se (rele prin natura sa)

Mala prohibita (rele prin prohibitie)

Prima categorie este relativ stabila in timp si separatia inchizind fapte practic unanim acceptate ca fiind periculoase pentru societate (omor, jaf...).

In schimb cea de-a doua categorie are deosebiri esentiale in dependenta de contextul national, economic, social, cultural.

Spre deosebire de codul penal al Rusiei, codul penal al Republicii Moldova contine cu 100 componente mai putin. In Rusia sunt pedepsite coruptia participantilor la jocurile de masa, speculatia...)

Criminalitatea este un fenomen social adica se produce in societate, se savirseste de catre si contra membrilor societatii. Ea dezorganizeaza functionarea normala a institutiilor sociale cauzind o dauna intereselor societatii.

Notiunea de criminalitate are un caracter strict juridic. Ea cuprinde in sine numai fapte prevazute de legea penala, aparitia unei inf noi va insemna largirea notiunii de criminalitate si invers.

Criminalitatea nu este o totalitate haotica, ea prezinta in sine un sistem care interactioneaza cu alte sisteme sociale cum ar fi (statul, economia, societatea).

Criminalitatea are legaturi interne complicate in interiorul sau. Caracterul sistemic al criminalitatii poate fi demostrat prin urmatoarele exemple:

Lupta efectiva cu criminalitatea minorilor care aduce ulterior la micsorarea criminalitatii recidiviste, si invers, neatentia statului fata de criminalitatea minorilor ca determin cresterea numarului recedivistilor.

Norme penale cu asa zisa dubla preventie ne ajuta sa luptam cu doua tipuri de infractiuni:

Amenintarea cu moartea a judecatorului

Amenintarea cu moartea

Leziuni corporale

Pastrarea armelor de foc si a munitiilor prevenind fapta data si concomitent prevenim si posibile realizari ale acestor amenintari.

Actele ce huligamism deseori pot sa se transforme in infractiuni cu intentii huliganice. Nemijlocit in pastrarea bunurilor materiale poate provoca disparitia lor.

2 Indicatorii principli ai criminalitatii, starea, nivelul, structura si dinamica. Criminalitatea latenta.

Starea criminalitatii: reprezinta in sine un numar concret de infractiuni savirsite intr-o anumita perioada de timp pe un anumit teritoriu.

In 2010 in Republica Moldova s-au inregistrat 32 de mii de infractiuni.

In 2009, 24900 infractiuni sau inregistrat.

Nivelul criminalitatii este un indice calitativ cu caracter relativ ce reprezinta in sine in coeficient format dintr-un numar de locuitori.

Cele mai deseori se foloseste coeficientul criminalitatii raportat 100 la 10000 locuitori.

Stabilirea nivelului criminalitatii ne ajuta sa efectuam analize comparative ale criminalitatii in diferite tari.

Structura criminalitatii este un indice calitativ-cantitativ se reprezinta in sine coraportul intre diferite categorii de infractiunii clasificate in baza criteriilor juridico-penale si criminologice.

Cele mai dese ori criminalitatea se structureaza dupa urmatoarele criterii:

Dupa caracterul prejudiciabil: cele mai multe sunt infractiunile mai putin grave dupa numar sunt: usoare, grave deosebit de grave si cele mai putine sunt exceptionale de grave.

Dupa obiectul de atentare:

Infractiunile contra patrimoniului, infractiuni contra sanatatii, infractiuni de transport (acidente rutiere si contra ordinii publice (huliganismul)

Dupa atentatul criminal cele mai multe sunt:

furturile 13 mii de infractiuni,

Escrocheriile 1700 infractiuni

jafurile 1100 infractiuni

huliganismul circa 900 infractiuni

dupa forma de vinovatie una din 10 se savirseste din imprudenta

dupa caracterul faptei una din 10 se savirseste prin inactiune

dupa sexul infractorului fiecare a 7-8 se savirseste de femei,

in dependenta de atingerea majoratului 11-13% se savirsec de minori din numarul total de infractiuni.

In dependenta de numarul de infractori care participa la aceeas infractiune 1/3 se savirseste cu participatie la minori circa 90%

Cota-parte a infractiunilor savirsite cu aplicarea armelor de foc.

Cota parte a infractiunilor legate de circuitul ilegal a substantelor narcotice.

Structurarea infractiunilor are un scop concret cu caracter managerial in sensul repartizării eficiente a resurselor umane financiare tehnice, administrative destinate luptei cu criminalitatea.

Dinamica criminalitatii un indice calitativ-cantitativ ce reflecta oscilatiile criminalitatii in diferite perioade de timp.

Poate fi negativa (criminalitatea creste), pozitiva (descreste), foarte rar poate fi neutra sau constanta.

Actualmente in Republica Moldova, dinamica criminalitatii este una negativa in comparatie cu 2009 criminalitatea in 2010 sa a crescut cu 28,9%.

Asupra dinamicii, criminalitatii influenteaza urmatorii factori:

Factori cu caracter socio-demografic de ex: cresterea in structura societatii ponderii persoanelor de sex femenin care duce la micsorarea criminalitatii si invers aceeasi regula exista referitor la virsta populatiei, cu cit populatia este mai virstnica cu atit se savirseste mai putine infractiuni.

Politica penala a statului in sfera criminalizarii si decriminalizarii a faptelor.

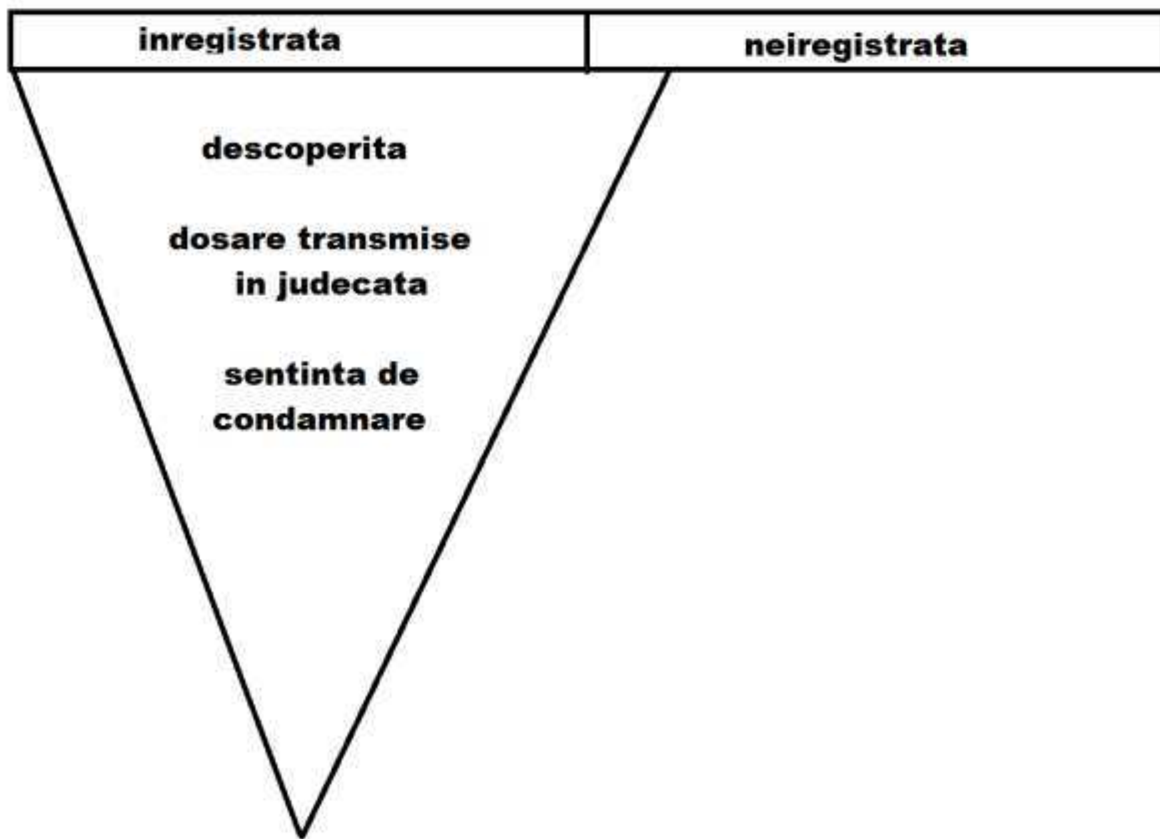
Eficienta luptei cu criminalitatea de catre organele de drept.

Pentru a stabili dimensiunile criminalitatii reale trebuie de luat in consideratie si criminalitatea latenta.

$C_{reala} = C_{inregictrata} + C_{ascunsa}$

Conform estimarilor celor mai optimiste, unei crime inregistrate ii revin circa 4-5 crime latente.

Criminalitatea latenta este deseori numita cifra neagra a criminalitatii.

Comparind criminalitatea latenta, rata este 1-10000. A invaziunilor fiscale este 1-100 si a violurilor este 1-30,35.

Cel mai bine se inregistreaza leziunile corporale, omorurile, furtul autovehicolelor, furtul din apartamente.

Ultimele 2 infractiuni desi se inregistreaza destul de bine, dar se descopera foarte slab, doar fiind faptul ca profesionalismul crimilalilor care se ocupa de crimele respective se combina cu profesionalismul slab al organelor de politie.

Latenta poate fi impartita in:

-Obiectiva

-Subiectiva

Latenta obiectiva presupune ca informatia referitoare la crimele comise nu ajunge in vizorul organelor de drept.

Motivele:

-Rusinea victimei (viol),

-Reactia incorecta a partilor vatamate (violenta in familie),

-Deseori victima nici nu intelege ca a devenit victima (escrocherie bancara),

-Interese coperative (in institututiile de invatamint si medicale),

-Neajunsuri in proces de control si revizie,

-Frica fata de infractor,

-Nedorinta de a-si pierde timpul,

-Neincrederea in eficienta lucrului organelor de drept.

Ca o parte a latentei obiective poate fi socotita latenta artificiala cind sefii institutiilor (mai ales din propria initiativa artificial descriminalizeaza anumite fapte.

Latenta subiectiva – prezinta in sine situatii cind partea vatamata sau alte persoane se adreseaza la organele de drept cu plingere referitor la crima comisa, insa colaboratorii organelor nu inregistreaza motivele:

Calificarea slaba a colaboritorilor organelor de drept care deseori califica incorect faptele comise, suma minimala a sustragerii este 300 lei.

Imteresele corporative.

3 Criminalitatea regionala

Incepind cu anul 1955 sub egida ONU se desfasoara congrese de prevenire a criminalitatii si tratament dilecventiilor.

Congresele se desfasoara odata in 5 ani, tarile participante sunt cerute sa prezinte informatia referitoare la starea criminalitatii astfel fiecare tara are posibilitatea sa compare starea nivelului, structura si dinamica criminalitatii la sine cu alte drepturi.

Ultimul congres a avut loc in 2010 in Salvador, concluziile congresului: anual criminalitatea mondiala creste cu 5%.

Se constata cresterea infractionalitatii violentei inclusiv si a infractiunilor savirsite de catre bande inarmate.

Se evidentiaza cresterea infractiunilor guleselor albe.

Cresterea ponderii infraciunilor prin folosirea inventiilor de tehnologie inalta.

Cercetatoarea americana Freda Adler in lucrarea sa „tarile neobsedate de criminalitate” a studiat tarile cu un nivel inalt de criminalitate cel mai scăzut, încercind să evidenţieze acele trasaturi comune care joaca un rol important in mentinerea criminalitatii la o rata destul de scazuta in comparatie cu restul lumii si anume este vorba de Luxemburg. Elvetia, Bulgaria, Japonia, Coreea de Nord si Cuba.

Savanta Freda Adler a ajuns la concluzia ca tarile cu regim totalitar in care controlul statului asupra vietii private a cetatenilor se bucura de nivel de criminalitate destul de scazuta, insa ca serie nu face una si rascumpara alta.

In tarile capitaliste care au fost supuse studiului un rol foarte important il joaca moravurile si traditiile sociale create de-a lungul secolelor.

Un adevarat fenomen criminologic reprezinta in sine Japonia unde rata criminalitatii este stabila sau creste nesemnificativ de 10 ani.

Fenomenul Japonez a fost supus mai multor studii criminologice confrom carora situatia criminogena favorabila in Japonia se datoreaza urmatoarele obstacole:

Ponderea mare a persoanelor cu virsta inalta in structura populatiei Japoneze.

98% din cetatenii ai Japoniei sint Japonezi astfel se exclud divergentele culturale, nationale, religioase.

Religia dominanta in Japonia este confucianismul care presupune educarea oamenilor in respect fata de orce om ce sta pe a treapta mai inalta a erarhiei sociale, din asta reese supunerea fata de colaboratorul organelor de drept, patronul sau si in genere orice functionar.

Rata extrem de mica a divorturilor 2% .

In criminologie demult este dovedita functia anticriminogena a familiei.

Practica angajarii pe viata la un loc de munca.

Diferenta in rata criminalitatii intre state capitaliste si socialiste poate si demostrata printr-un exemplu elocvent inainte de prabusirea Zidului de la Berlin rata criminalitatii in Republica democratica germana a fost aproape cu 10 ori mai mica decit in republica federativa germana.

Dupa prebusirea prebusirea Zidului si unirea Germaniei rata criminalitatii sa egalat in citva ani.

Din spatiul fostei unuini cele mai multe infractiuni sunt in tarile baltice (Lituania, Letonia, Estonia) cele mai putine in Azerbajean.

Tema: Cauzalitatea

1.Cauzalitatea- continut intern sau esenta determinarii a fenomenelor si proceselor

2.Prticularitatile specifice ale cauzalitatii in societate

3.Cauzele si conditiile criminalitatii, conceptul si trasaturile caracteristice. Raportul cauzal in criminoloie si drept penal

4.Nivelurile cauzalitatii fenomenului social al criminalitatii

5.Modalitatile de abordare a problemei cauzalitatii in criminologie

1 Cauzalitatea continutul intern sau esenta determinarii a fenomenelor si proceselor

Problema cauzalitatii este una din problemele chee si cele mai complicate in criminologie, cauzalitatea este o forma a interactiunii universale a fenomenelor si proceselor, ea reprezinta prin sine un tip de determinare a fenomenelor si este legatura obiectiva genetica intre 2 fenomene: cauza si efect.

Abordarea cauzalitatii in criminologie presupune relevarea tuturor factorilor care au un anumit impact asupra criminalitatii sau infractiunilor.

Abordarea respectiva nu se limiteaza doar la enumerarea factorilor interni si externi, ea scoate in iveala deasemenea mecanismul actiunii lor asupra fenomenului cercetat.

Definita in sens larg include deasemenea si alte tipuri de legaturi dintre fenomene si procese si anume:

Legaturi functionale: ele reflecta paralelismul in coexistenta si dinamica fenomenelor, factorii ce determina criminalitatea sau infractiunea cele mai dese ori se afla intre ele in legaturi functionale, adica actioneaza paralel fiecare din ei avind o functie proprie in procesul determinarii.

In dreptul penal legatra functionala se manifesta in legatura intre participanti la infractiune care activeaza in comun pentru atingerea unuia si aceluias rezultat scopurile pot fi diferite.

Legaturi statistice: reflecta schimbarea unui fenomen in dependenta de schimbarea altui fenomen, o varietate a acestei legaturi sunt legaturile corelative, ultimele reflecta schimbarea valorilor medii a unui fenomen in dependenta de schimbarea valorilor medii a altui fenomen (coeficientul de corelatie de la 0 pina la 1) unde 0 este lipsa oricarei legaturi intre 2 fenomene si procese, iar 1 este legatura necesara cauzala.

In societate practic nu exista legaturi corelative cu coeficientul mai mare decit 0,8 – 0,9 (se socot legaturi strinse; 0,1 – 0,2 legaturi slabe)

De exemplu: in rindurile populatiei presista parerea ca introducerea pedepsei capitale ar micsora nivelul criminalitatii insa studiile arata ca legatura intre aceste 2 fenomene este la nivel de 0,2, adica foarte slaba.

Legatura intre cresterea numarului autovehiculelor si numarul de acidente rutiere este destul de inalt aproape 0,8.

Inafara de legaturi corelatice directe exista si legaturi corelative inverse care presupun dependenta micsorarii unui fenomen sau proces de crestere altui fenomen sau proces, aceste legaturi se marcheaza cu(-), de exemplu: exista o legatura corelativa strinsa inversa intre nivelul de bunastare a populatiei si criminalitatea contra proprietatii (bunastarea scade, criminalitatea contra proprietatii creste)

Legaturi ale starilor sunt acele legaturi care caracterizeaza o anumita stare a unui fenomen care in anumite conditii concrete duce in mod necesar lao alta stara a acestui fenomen, aflat in alt interval de timp.

Ca exemplu poate servi situatia cu copii, parintii carora sunt plecati peste hotare neavind educatie si supraveghere necesara multi dintre acesti copii vor ajunge pe banca acuzatilor.

2 Particularitatile specifice ale cauzalitatii in societate

Societatii ca unui sistem ii sunt caracteristice mai multe legaturi statistice, aici un rol important ii revin proceselor intimplatoare si probabile care si ele se supun legitatilor cauzalitatii.

Societatea e un sistem in dezvoltare care se caracterizeaza printr-un sir de contradictii interne si anume:

Starea de stabilitate si schimbare, proprietatile intregului si proprietatile elementelor componente, de aceea raporturi cauzale in societate sunt deoebit de complicate, instabile si insotite de procese inverse.

In societate in calitate de cauze si efecte nu sunt obiecte materiale, dar de regula anumite stari, procese, relatiile dintre oameni.

Spre deosebire de natura si tehnica unde de la cauza spre efect este transmisa substanta, energia sau informatia in societate raporturile cauzale sunt preponderente informationale,

In societate raporturile cauzale trec prin constiinta omului fiind exprimate in motivele si raporturile lui, cauzalitatea in mediul social este un lant complicat al interactiunii dintre obiectiv si subiectiv, si reprezinta totalitatea mecanismelor inverse care cuprind individul concret, grupurile sociale si societatea in intregime cu toate procesele ei economice, politice si sociale.

Cauzalitatea in societate se manifesta la nivel social general (filosofic) de grup (sociologic), individual (psihologic).

Aceste niveluri ale cauzalitatii se deosebesc intre ele dupa proprietatile lor si totodata intre ele exista o legatura reciproca:

Elementele nivelului mai inferior sunt reprezentate in niveluri mai superior si se supun legalitatilor lui. In acelas timp un nivel mai superior nu poate fi redus la un nivel mai inferior.

3 Cauzele si conditiile criminalitatii- conceptul si trasaturile caracteristice. Raportul cauzal in criminologie si drept penal

Reprezinta un sistem de fenomene sociale negative pentru societatea respectiva care determina criminalitatea ca efect al lor.

Cauzele ale criminalitatii sunt:

Fenomenele social psihologice negative care genereaza sau produc criminalitatea si infractiunile, acestea sunt: traditiile, deprinderile, moravurile, interesele, motivatia negativa.

Mai frecvent cauzele sunt exprimate prin: lacomie, agresivitate, pesimizm, neglijarea regulilor securitatii si linistei publice, nechibzuinta...

Cauza fenomenului criminalitatii nu e o simpla suma aritmetica a motivelor infractiunilor corecte.

Ea reprezinta prin sine o calitate integrala noua, fenomenul social spihologic numit motivatie sociala criminogena.

Conditiile criminalitatii sunt fenomene sociale care nu genereaza criminalitatea si infractiunea, ci contribuie, favorizeaza, intensifica aparitia si realizarea cauzei.

Daca cauzele criminalitatii dupa continutul lor au un caracter social psihologic, atunci conditiile pot fi juridice, economice, culturale.

Conditiile si cauzele criminalitatii se afla intr-o interactiune complicata.

Cauzele desinestatator nu pot genera infractiunea. Totodata cauzele nu pot sa se realizeze in afara conditiilor.

Studiind criminalitatea sunt scoase la iveala totalitatea legaturilor corelative dintre fenomene si procese aceasta este doar prima etapa in studierea cauzelor si conditiilor criminalitatii, in continuare e necesar ca in baza unei analize calitativ-cantitative sa fie relevante legaturile cauzale.

4 Nivelurile cauzalitatii fenomenului social al criminalitatii

Cauzalitatea fenomenului criminalitatii poate fi analizata prin prisma a 3 niveluri:

a)Filosofic,

b)Psihologic,

c)Sociologic.

La cele mai superioare (primele doua nivele cerceta cauzalitatea criminalitatii in intregime sau anumite categorii infractionale).

In special la nivelul filosofic se discuta asupra ideii existentei unei cauze generale.

Majoritatea specialistilor din Occident sunt de parere ca nu exista o cauza unica a criminalitatii, insa majoritatea specialistilor din spatiul postsovietic sunt de alta parere.

In calitate de cauza generala academicianul Kudriavtev, considera contradictiile sociale (intre cei bogati si cei saraci, intre diferite paturi sociale).

Problema cauzalitatii este concretizata si detalizata la nivelul sociologic aici in calitate de deteminant criminogene sunt analizate structura sociala a societatii procesele si fenomenele politice, economice si sociale.

Structura sociala constituita in rezultat diferentierii oamenilor dupa formele si dimensiunile proprietatii conditile de viata, nivelul de cultura genereaza deosebit in interesele, necesitile si respectiv comportamentul lor.

Caracterul comportamenului utilizat de persoane pentru satisfacerea intereselor si scopurilor poate fi atit legal cit si ilegal.

Caracterul comportamentului depinde de urmatorul fapt- asigura oare societatea conditiile necesare pentru realizarea necesitatilor prin mijloace legale este indiferenta sau din potriva impiedica acest proces pozitiv.

In acest sens pentru criminologie prezinta un interes deosebit teoria elaborata de Robert King Merton in articolul sau ,, Anatomia si structura sociala".

Merton sustine ca practic in orce societate exista o diferenta intre scopurile propuse si mijloacele existente pentru atingerea acestor scopuri.

Prosperitatea societatii dupa Merton depinde de mobilitate verticala, adica sociala prin mijloace legale, cu cit mobilitatea este mai larga cu atit mai multe persoane aleg conformismul adica acepta scopurile si mijloacele propuse in societate si invers cu cit este mai ingusta cu atit mai multe persoane recurg la alte metode de comportament social cum ar fi:

a)Inovationismul,

b)Ritualizmul,

c)Retreatismul si chiar rebeliunea.

Inovationismul reprezinta in sine comportamentul cind personele accepta scopurile sociale, insa neaga mijloacele propuse.

Formele sale sunt: inventia, creatia, savirsirea infractiunii.

Forma cea mai raspindita de inovationism este plecarea la munca peste hotare.

Ritualismul reprezinta in sine un comportament prin care omul renunta la scopurile sociale insa apreciaza mijloacele si ierarhia sociala (titlurile de ofiter, titlurile stiintifice).

Retreatismul omul renunta si de scopurile si de mijloacele propuse si se retrage obiectiv sau subiectiv din societate (alcoalismul, narcomania, vagobondajul, aderarea la secte)

Rebeliunea persoana nu numai ca neaga si scopurile si mijloacele, ea este impotriva orinduirii sociale existente si actioneaza pentru schimbarea acesteia care poate avea si manifestari criminale (tradarea de partrie, dezordinea in masa).

Anomia prezinta in sine o situatie cind societatea este impartita, neavind o unitate de valori,cuvintul anomie de prima data la folosit Emil Durkheim analizind anomia la nivel social macro dupa aspect filosofic si socioligic.

Merton a dezvoltat acesta teorie analizind anomia la nivel individual.

Societatea noastra la etapa actuala este o societate anomica.

La nivel individual al cauzalitatii este situat mecanizmul comportamentului infractional, personalitatea infractorului si cauzele faptei infractionale savirsite.

Cauzalitatea la nivel individual se produce printr-un lant cauzal complicat care constituie mecanismul comportamentului dat si anume:

Formarea denaturata a personalitatii sub impactul negativ al mediului extern duce la deformarea necesitatilor subiectului, sferei lui valorice, reducerea autocontrolului si schimbarea nefavorabila a scarii valorice.

Motivatia criminogena constituita se realizeaza in rezultatul interactiunii ei ca conditiile externe obiective (situatia comiteri infractiunii).

Mecanismul de determinare a infractiunii concrete reprezinta in sine un mecnaism triplu si anume:

a)Formarea denaturata a personalitatii,

b)Formarea motivatiei criminogene,

c)Interactiunea intre subiect si situatia comiterii infractiunii care determina sau esueaza alegerea de catre el tipului de comportament infractional.

in sens ingust geneza infractiunii concrete este analizata prin mecanizmul comportamentului infractional, cel mai amplu si complet mecanismul dat se reflecta la infractiunile premeditate si este format din 4 etape principale:

1)Nasterea motivului si scopului,

2)Planificarea faptei infractionale,

3)Savirsirea infractiunei concrete,

4)Savirsirea consecintelor socialmente periculoase.

Fiecare etapa reprezinta prin sine o formatiune complicata formata din procese si stari psihice, impactul mediului extern,luarea deciziilor de catre subiect si un sir de legaturi inverse.

Fiecare etapa determina etapa urmatoare si in acelasi rind este conditionata de etapa premergatoare ei.

Nasterea motivului si scopului este formata din procese si stari psihice si anume:

-Necesitatile si nazuintele,

-Planurile de viata,

-Interesele si orientarile valorice,

-Elementele eterogene de natura subiectiv obiectiva (de exemplu: situatiile de problema conflict),

-Elemente de natura preponderent obiectiva (posibilitatea reala care exista la persone la etapa actuala).

Prima etapa finalizeaza in sistemul de valori al subiectului in baza caruia se incheie formarea motivului si scopului criminogen. De obicei de la inceput se formeaza motivul ca imbold interior de a savirsi fapta respectiva, iar apoi scopul- rezultatul final al infractiunii imaginat de catre infractor.

Insa nu sint excluse situatii cind de la inceput apare scopul si dupa, motivul.

Planificarea faptei infractionale incepe cu determinarea obiectului atentarii si mijloacelor atingerii scopului. Urmeaza procesul de deliberare in baza criteriilor emotionale morale si materiale.

Se inchee etapa cu luarea deciziei de a savirsi infractiunea.

Savirsirea infractiunii concrete este fapta infractionala, actiunea sau inactiunea, rezultatul criminal:

-Impactul factorilor externi asupra savirsirii faptei si consecintelor survenite,

-Autoapararea,

-Autocontrolul.

Survenirea consecintelor socialmente periculoase consta din evaluarea acestor satisfactiei sau nesatisfactiei de rezultat.

Cainta, elaborarea motivului de autoaparare psihologica „curajul criminal”.

Specificul mecanizmului infractiunilor imprudente consta in neconcordanta intre motivul si scopul faptei pe de o parte si rezultatul survenit pe de alta parte.

5 Modalitatile de abordare a problemei cauzalitatii in criminologie

1)Posibilitateaa stabilirii legaturii cauzale a criminalitatii este negata, deoarece specialistii cred ca procesele si fenomenele sociale au un caracter exterm de complicat, practic e vorba de o teorie a factorilor pe care Edwin Sutherland o numeste „ catalogul valorilor incompatibile”.

2)Abordarea conditionala factoriala sua multifactoriala

Cauze ale infractiunilor si criminalitatii sunt considerate totalitatea circumstantelor care determina efectul. Autorii nu diferentiaza factorii dupa gradul impactului produs asupra fenomenului. Nu sunt utilizati termenii: cauza si conditie, in schimb se foloseste termenul de circumstiinte sau factori.

Unii autori Кузнецова utilizeaza termenii diferite dupa caracterul si mecanizmul actiunii lor care determina criminalitatea.

A doua este intelesul propriu al cauzei.

3)Abordarea traditionala,cauza reprezinta prin sine un impact extern fortat care genereaza infractiunea si criminalitatea.

Acest impact poate fi atit de matura fizica cit si psihica. Modalitatea respectiva este utilizataa la analiza cauzalitatii infractiunilor concrete sau categoriilor infractionale.

De regula aceasta modalitate nu e utilizata in stare pura dar impreuna cu cea multifactoriala.

De exemplu, instigarea minorilor din partea celor maturi, victimitatea persoanei, etc.

4)Elaborarea traditionala dialectica.

Cauza este aceea de genereaza nemijlocit un anumit efect. Aceasta abordare nu analizeaza in intregime sistemul cauzal al infractiunii, totusi ea deosebeste elementele obiective si subiective, analizind impactul acestora sucesiv si unilateral.

Astfel autorii considera ca conditiile materiale obiective determina constiinta sociala, care la rindul ei determina criminalitatea (abordarea marxista).

Mediul-persoana- infractiunea

5)Abordarea interactionista cuaza interactiunii este actiunea intre persoane si mediu.

Abordarea precedenta nu ea in consideratie ca in procesul savirsirii infractiunii participa atit calitatile persoanei cit si conditiile mediului social. Asupra sarivsirii infractiunii ale mediului social care in trecut au influentat asupra constiintei si si-au lasat amprente, dar si conditiile noi ale mediului care apar in situatia precriminala, si chiar criminala.

Tema: Personalitatea infractorului

1.Definirea conceptului si trsaturile caracteristice

2. Raportul dintre social si biologic in structura personalitatii infractorului

3. Personalitatea infractiunii in procesul de geneza a infractiunii

4. Clasificarea si tipologia infractorilor

1. Definirea conceptului si trsaturile caracteristice

Personalitatea infractorului este tratata in criminologie din 2 perspective:

- perspectiva rolului ei in procesul de geneza a infractorului,

- a posibilitatii de influentare asupra ei pentru a nu admite manifestari infractionale.

In criminologie personalitatea infractorului este cercetata ca purtatoarea cauzelor infractionale, veriga principala a mecanismului comportamentul infractional si obiectul al profilaxiei.

Criminologia cauta sa raspunda la urmatoarele intrebari:

-Ce este personalitatea infractorului?

-Exista oare ea?

-Care sunt particularitatile specifice ale personalitatii infractorului si de ce el aproba modelul comportamentului infractional?

-Care este rolul personalitatii infractorului in procesul de geneza al infractiunii?

-Cum trebuie sa influentam asupra personalitatii infractorului pentru a nu admite manifestari infractionale?

Conceptul operational al personalitatii infractorului

Ea este tratata ca o varianta a personalitatii umane. In literatura de specialitate exista 2 viziuni principale de personalitate umana care sunt puse la baza definirii personalitatii infractorului.

a)In literatura criminologica ruseasca in acest scop este utilizat conceptul filosofic de personalitate umana fixeaza numai trasaturile ei sociale, deci personalitatea este imaginea sociala a individului, adica ceea ce a devenit el in rezultatul dezvoltarii sociale, formarii si activitatii sociale.

b)Personalitatea umana este inteleasa intr-un sens larg ca o unitate biopsihosociala. Autorii sustin ca adoptarea fiintei umane la lume si societatea este determinata intr-o masura importanta de componente biologice ale acesteia.Totodata astfel de componente a personalitatii cum ar fi aptitudinile, temperamentul si caracterul, au o natura preponderent biologica.Deci personalitatea umana este si o consecinta a ereditatii.

Esenta sociala a personalitatii infractorului

Personalitatea infractorului este un produs al procesului de socializare preponderent negativ,pe parcursul caruia are loc invatarea si insusirea denaturata a valorilor,normelor,modelelor de conduita caracteristice societatii respective din care ea face parte.

Socializarea este un proces interactionist si deci nu se desfasoara sub influenta unilaterala a factorilor mediului social.

Personalitatea este o consecinta a interactiunii dialectice dintre caracteristicile organizarii interne a individului si ansamblu factorilor mediului extern.

Relatiile sociale au un rol decesiv in formarea imaginei sociale generale a subiectului,precum si a trasaturilor lui moral psihologice (convingerilor,valorilor,asteptarilor,insusirilor intelective si volitive).

Ansamblu respectiv de trasaturi si calitati caracterizeaza persoana infractorului si determina comportamentul ei infractional. Cu toate ca relatiile sociale decesiv influenteaza asupra personalitatii la rindul lor ele sunt determinate de oameni ca fiinte sociale active,aceasta activitate umana ce schimba relatiile sociale poate fi atit constructiva cit si distructiva.

Orientarea antisociala si pericolul social al personalitatii infractorului

Personalitatea infractorului difera de personalitatea unui cetatean prin orientarea ei antisociala si pericolul ei social.Pericolul social al personalitatii reprezinta un sistem de interese si motive criminogene care au determinat comportamentul infractional.Pericolul social al criminalilor nu are un caracter general,dar se manifesta de regula prin anumite orientari sau motivatii criminogene dominante ale subiectului:

De ex:agresivitate,lacomia.

Aceste orientari criminogene dominante determina continutul pericolului social si a comportamentului infractional.

Gradul pericolui social al personalitatii difera la diferite tipuri de infractori.El este determinat nu numai de caracterul faptei periculoase savirsite,dar si de locul si rolul pe care il detine motivatia criminogena si comportamentul infractional in intregu ansamblu de calitati a persoanei si in comportamentul ei general.Deci gradul de pericol social al personalitatii este determinat de raportul dintre trasaturile pozitive si negative ale ei.Totodata distincte personalitatii infractorului nu sunt caracteristice tuturor persoanelor care au savirsit infractiuni.

De regula pericolul social al personalitatii infractorului apare cu mult inainte de comitere infractiunii ce se manifesta prin delicte disciplinare,contraventii.Pericolul social se pastreaza si dupa ce subiectul a ispasit pedeapsa el numai fiind o personalitate a infractorului.

In ambele cazuri nu putem vorbi de personalitatea infractorului ci de o personalitate socialmente periculoasa. Asa dar conceptul de personalitate a infractorului nu surprinde imaginea unei personalitati predestinate spre crima. Intre

delictenti si nedelecveni nefiind o diferenta de natura biologica, ci o diferenta de grad care are o deteminare multicauzala.

<u>Conceptul de personalitate a infractorului are un caracter relativ si este strict determinat in timp.</u>

Caracterul relativ a lui se explica prin aceea ca criminalizarea si decriminalizarea faptelor este determinata de legiuitor.

Personalitatea infractorului este numai acea persoana care a savirsit infractiunea, din punct de vedere a dreptului penal este subiect al infractiunii si vinovatia ei a fost recunoscuta in baza unei sentinte judecatoresti definitive.

Acest subiect este personalitatea infractorului pina la momentul executarii pedepse penale. Unii autorii considera ca utilizarea notiunii de personalitate a infractorului dauneaza psihologic persoana care a savirsit crima, deoarece ea este periclitata, se propune de a inlocui acest termen cu termenul „ personalitatea celui care a savirsit infractiunea”.

<u>Structura personalitatii</u>

Personalitatea infractorului fiind tot odata si subiect al infractiunii care include trasaturile subiectului conform legii penale in vigoare. Tot odata personalitatea infractourului este o notiune mai cuprinzatoare decit notiunea de subiect al infractiunii, in literatura juridica trasaturile personalitatii infractorului releva raporturile, sistemele si lanturile cauzale ale infractiunii si criminalitatii.

In literatura juridica, trasaturile personalitatii infractorului sunt grupate in 6 grupuri principale:

1)Trasaturile demografice (sexul, virsta, etnia),

2)Trasaturile juridico-penale (antecedente penale, recidivisti),

3)Trasaturile sociale (cetatenia, profesia, studiile),

4)Trasaturile etico morale (lacunele din constiinta morala, denaturari care au generat conflictul cu normele morale dominante in societate, normele morale a unor grupuri sociale, atitudinea fata de morala si religie),

5)Trasaturile psihice (necesitatile deformate, interesele meschine, dezvoltarea nefavorabila a sistemului de valori),

6)Trasaturile biologice (particularitatile anatomice, patologiile, defectele, disfunctiile).

<u>Definitiile personalitatii infractorului</u>

Toate definitiile de personalitate a infractorului pot fi divizate in 2 grupuri mari:

1.Definitiile generale care nu indica anumite calitati distincte ale personalitatii infractorului:

a)Personalitatea infractorului este o sinteza a trasaturilor biopsihosociale cu un grad de stabilitate caracteristic pentru individul care a savirsit o infractiune (Stanoiu, Bujor),

b)Personalitatea infractorului reprezinta asnsamblul insusirilor ei dobindite in procesul de socializare care interactionind cu conditiile externe determina comportamentul infractional.

2.Definitiile care incearca sa deosebeasca personalitatea infractorului de nonifractor:

a)Personalitatea infractorului difera de personalitatea noninfractionala prin aptitudine anti sociala care este determinata de sinteza trasaturilor biopsihosociale (Narcis Giurgiu),

b)Personalitatea infractorului este ansamblul trasaturilor psihice negative caracteristice personalitatii infractorului de o anumita orientare antisociala.

Trasaturile psihice negative deosebesc personalitatea infractorului de noninfractor si sunt un produs al interactiunii dintre social si biologic. Particularitatile pur sociale si pur biologice favorizeaza comportamentul infractional, dar nu-l genereaza.Trasaturile psihice sunt cauze ale comportamentului infractional.

2 Raportul dintre social si biologic in structura personalitatii infractorului

Componentul biologic din structura fiintei uname este o premiza materiala in dezvoltarea esentei ei sociale. Anume acest comportament serveste ca baza ce determina individualitatea personalitatii. Astfel structura psihologica a individului nu poate fi inteleasa fara infrastructura biologica pe care ea se cladeste si in afara suprastructurii sociale in care ea se integreaza.

Individul bolnav psihic, iresponsabil nu este capabil de a percepe programul social si deci nu poate fi considerat personalitate infractorului de aceea acesti indivizi savirsesc fapte social periculoase dar nu infractiuni.

Trasaturile biologice ale personalitatii infractorului nu sunt cauze ale comportamentului infractional. In calitate de cauze ale comportamentului respectiv sunt insusirile si particularitatile moral negative a personalitatii ce au fost dobindite in procesul socializarii, persoana nu se naste ci devine infractor.

Trasaturile biologice ale fiintei umane sunt niste conditii care favorizeaza formarea personalitatii, precum si influenteaza asupra comportamentului infractional inlesnind si stimulind orientarile criminogene ale societatii.

De exemplu: impedica adoptarea favorabila la conditiile externe ale mediului social, servesc ca obstacole in aparitia anumitor trasaturi social utile a personaei, reduc rezistenta individului in raport cu impactul situatie, favorizeaza savirsirea de catre individ a unor actiuni intimplatoare ce pot fi si ilicite.

Actualmente orientarea bilogica din criminologie explica interactiunea dintre componentul biologic al persoanei si comportamentul infractional bazindu-se pe datele genetice, biochimiei sistemului nervos, neurologiei, endocrinologiei.

Un interes prezinta cercetarile cauzelor savirsirii infractiunii de persoane cu anomalii fizice si psihice. Din cele psihice asupra carora se trage mai multa atentie sunt: alcoolizmul,etc.

Aceste anomalii deseori sunt dobindite, uneori fiind inascute (psihopatia, alcoolizmul) pot aparea in urma dereglarilor de cromozomi a metabolizmului a particularitatilor sistemului nervos central. In aceste cazuri trasaturile biologice respective sub impactul negativ al mediului favorizeaza psihopatizarea personei care ulterior sub impactul negativ al educatiei si comunicarii poate sa se criminalizeze.

3 Personalitatea infractorului in procesul de geneza a infractiunii

Geneza infractiunii este compusa din 2 elemente:

1)Formarea personalitatii infractorului,

2)Mecanizmul comportamentului infractional.

Formarea personalitatii infractorului la prima etapa a genezii infractiunii sub impactul negativ al mediului extern are loc dezarmonizarea si deformarea necesitatilor, intereselor si sistemelor de valori a personalitatii ce devin o premiza a motivatiei criminogene.

Trebuie de mentionat ca legatura dintre formarea denaturata a personalitatii si decizia de a savirsi infractiunea nu este inevitabila ci una statistica, procesul de

fromare a personalitatii nu este obiect de studiu criminologic, acesta este studiu primordial de psihologie si pedagogie si reprezinta interes pentru criminologie numai sub aspectul influentei acestuia asupra nasterii motivului, planificarii infractiunii si luarii deciziei de a o savirsi.

Formarea personalitatii este un proces interactionist, este important sa nu fie admisa supraaprecierea sau subaprecierea factorilor endogeni si exogeni, in cadrul procesului respectiv valoarea acestori grupuri de factori este egala fiecare avindu-si importanta sa la formarea personalitatii.

Socializarea negativa difera de cea pozitiva prin continutul informatiilor receptate si valoarea acordata acestora de catre subiect.

In cadrul socializarii negative subiectul asimileaza preponderent informatie cu caracter negativ.

Din acest punct de vedere pentru criminologie au importanta astfel de componente ale mediului social, psihologic cum sunt:

- Familia
- Scoala
- Prietenii
- Locul de munca.

In literatura de specialitate sunt evidentiate si descrise urmatoarele modele de formare a personalitatii infractionale:

- Alienarea
- Frustrarea
- Inadaptarea si invatarea

<u>Alienarea</u>: este rezultatul stabilirii unor astfel de relatii de conflict dintre subiect si societate prin care rezultatele, produsele activitatii sale el personal, alti indivizi sau grupuri de persoane le constientizeaza ca contrare lui insasi.

Alienarea este un rezultat al unor dificultati ce apar la intrarea individului in sfera relatiilor sociale.

Se manifesta ca prin tulburari ale individului,sentimentul izolarii,parasirii,singuritatii,pierderi eului personal.Pentru prima data notiunea de alienare a fost relizata de Zigmund Froid pentru a explica reactia patologica a persoanei in mediul social dusmanos.Autorul considera ca alienarea se manifesta

prin 2 forme: 1 subiectul pierde simtul privind desfasurarea reala a evenimentelor, 2 pierderea de catre subiect a individualitatii.

Savantul Erich Fromm evedentiaza 5 forme de manifestare a instrainarii:

- fata de sine,

-fata de apropiatii sai,

-fata de stat si societate,

-fata de munca(invatatura),

-fata de necesitati.

In grupurile de persoane instrainare este exprimata prin denaturarea continutului si valorilor activitati in comun,pierdera simtului solidaritatii.Alienarea este o premiza a antisociabilitatii persoanei si a comportamentului ei infractional,ea ramine doar ca o conditie a formarii personalitatii antisociale,(persoanele care sunt separate de colectiv devin alienate).

Frustrarea-starea psihica a individului determinata de obstacolele obiectiv invizibile sau subiectiv percepute care apar in cale spre atingerea scopului sau solutionarea problemelor de ordin personal.

Frustrarea reprezinta un sir de framintari a insuccesului si este considerata ca o varianta a stresului psihologic.Procesul dat este insotit de regula de emotii negative puternice ,sentimentul fricii,infirioritatii etc.In cadrul procesului dat se evedentiaza factorul frustrant ,situatie de frustrare si reactia persoanei frustrate,conceptul este a lui Froid Adler. Nivelul de frustrare este determinat de puterea si intensitatea factorului frustrant, de starea psihologica a persoanei nimerita in situatia de frustrare si de faptul daca ea este inzestrata cu modalitatile de reactii emotinale stabile fata de greutatile vietii. Nivelul sporit al frustrarii produce o dezichilibrare asupra persoanei care in anumite circumstante poate adopta comportamentul infractional.

Frustrarea ca si alienarea este un proces dezadoptiv(persoana nu se poate adapta),care se exprima prin depersonalizarea individului. Aceste 2 procese cu toate ca nu sunt identice se afla in legatura reciproca. Astfel frustrarea este una din cauzele care genereaza instrainarea.

Deosebirea intre ele consta in urmatoarele:

-alienarea este un proces dezadoptiv indelungat mai putin tensionat in schimb frustrarea este un proces intens,tensionat si conflictual.

Deasemenea trebuie de mentionat instrainarea poate fi generata atit de frustrarea propriu zisa cit si de alte cauze.In schimb frustrarea intodeauna se manifesta prin alienare.

Inadaptarea-este incapacitatea individului de a rectiona armonios la stimulu mediului social extern si de a-si satisface cerintele,necisitatile si nazuintele.

Inadaptarea spre deosebire de cele precedente este determinata de factorii launtrici si-n special de dificultatile de ordin psihofizic a individului:

-lipsuri,insuficiente,defecte fizice,inadaptari de ordin individual.

Rolul factorilor sociali externi la generarea inadaptarii este neesential.Autorul teorii inadaptarii sociale este criminologul Suedez Olof Kinberg.

Conform autorului inadaptarea sociala a individului este determinata de astfel de factori launtrici care sunt dereglarile endocrine, anomaliile morfostructurale(figura),inadaptare psihologica si psiho-patologica ,tulburarile,disfunctiile kinberg considera ca premizele de natura biologica sau psihologica desinistatator nu pot declansa comportament infractional,penru aceasta este necesara o interactiune a lor cu factorii individuali si sociali.

Factorii de ordin biologic sunt:

-afectiunile cerebrale,

-probleme ce tin de viata sexuala,

-deficitul mental.

Factorii sociali,individuali sunt:

-saracia,

-alcolul,

-stupifiantele.

Invatarea-reprezinta interes criminologic ca una din caile de formare a prsonalitatii deviante si de adoptare a comportamentului infractional.

Unul din primii autori ai teorii criminologiei de insusire este sociologul francez Gabriele Tarde.

Autorul considera ca nu exista infractori inascuti prin eriditate pot fi trnsmise aptitudinile individuluide a se ivata ,anume aceasta predispozitie permite subiectului de a invata orce comportament cit social acceptabil atit si cel infractional.Pornind de la ideia comportamentului infractional.Tarde elaboreaza 2 teorii:

-teoria tipului de infractor profisionist,

-teoria imitarii criminale.

Gabriele Tarde a relevat 3 legalitati a invatarii prin imitare:

-mai usor si mai bine are loc invatarea de catre indivizi unii de la altii a comportamentelor in procesul contactarii la permanente,

-imitarea este deosebit de raspindita in societate,strabatind-o de la paturile superioare pina la cele inferioare,

-in procesul imitarii comportamentul precedent imbraca o forma noua ii intensifica continutul celei vechi sau il schimba complet.Este important ca comportamentul precedent devine o baza pentru dobindirea comportamentului nou .

In literatura de specialitate sunt 3 abordari ale invatarii normelor si modelelor de conduita de catre indivizi:

-1- formarea reflexului conditionat clasic –se bazeaza pe rezultatul cercetarilor efectuate de fiziologul rus Иван Петрович Павлов principiul de baza al procesului refluxului conditionat este inlocuirea unui excitant prin alt excitant.

Savantii Eysing si Trasler a elaborat teoria criminalitatii in baza formarii reflexului conditionat.

Ei considerau ca comportamentul deviant(criminal) este ceva natural sau obiectiv pentru subiect si se intareste la persoana care se comporta respectiv ,daca aceasta ii aduce o anumita satisfactie.

Copii care pentru comportament deviant sunt pedepsiti in mod repetat de parinti se invata de a evita prin acea conduita care se asociaza cu durerea,neplacerea etc.

Asa dar eficienta unui comportament social depinde de aptitudinile individului de a i se forma reflexe conditionate ,teoria data neaga complentamente influenta inconstientului asupra comportamentului uman.

-2- formarea refluxului conditionat instrumental .

Individul se invata in baza succeselor si insucceselor proprii fiind pedepsit sau stimulat.Se invata totul cei aduce subiectului succese,placere si dipotriva nu se invata ceia ce ii aduce suferinte.Spre deosebire de invatarea lui Pavlov in rezultatul careia este invatata comprtarea social acuptabila ,aici in acest reflex pot fi invatate atit formele social utile cit si cele deviante de conduita.

Reflexul conditional instrumental poate fi format in baza pedepsei cit si in baza stimularii sau lipsei pedepsei,astfel eficienta invatarii in cazul refluxului conditionat instrumental sporeste atit in cazurile cind dupa reactia individului urmeaza stimularea lui cit si-n cazurile cind el evita comportamentul deviant pentru a nu fi pedepsit.

-3- Teoria sociala a constituirii-conform acestei teorii invatarea e un proces spiritual activ de cunoastere dirijata de prelungirea,experienta de viata si a cunostintelor acumulate.Comportamentul uman nu este o reactie automata.In baza lui se afla un proces activ in cadrul caruia rolul principal revine motivatiei perceperii si proceselor complicate de gindire.

Mecanismul comportamentului infractional

Personalitatea infractorului este veriga principala a sistemului conditiile mediului social –personalitatea infractorului-infractiunea.

Analiza interactiunii ditre personalitate si situatie concreta de viata,literatura de specialitate specifica 2 pozitii:

-de regula orientarile antisociale ale personalitatii sunt cauza infractiunii ,

-indiferent de impactul produs de situatia asupra savirsirii infractiunii ia poate fi numai conditie,iar in calitate de cauza este gradul de intensitate al pericului social a personalitatilor respective.(Кузнецова, Costica Bulai,Nistoreanu)

Conform acestor autori, orice situatie ofera subiectului posibilitatea de a delibera si a opta intre mai multe variante de comportament, de aceea decizia de a comite infractiunea depinde de infractor, situatia concreta de viata avind in acest sens un rol secundar.

4 Clasificarea si tipologia infractorilor

In literatura de specialitate poate fi intilnita o sumedenie de clasificari a infractorilor:

Clasificarea lui Froid- holeric, sagvinic, flegmatic si melancolic

In dependenta de faptul daca pesoana este concentrata spre interior sau spre exterior Karl Gustav Long.

In dependenta de structura corpului: atletic,asteinei, psihic si dispastic

Insa toate aceste clasificari nu ne ajuta sa delimitam criminalii de noncriminali. Cele mai importante clasificari criminologice a criminalilor se bazeaza pe doua criterii si anume dupa caraterul si gradul prejudiciului social al acestuia.

1)Dupa caracterul si continutul pericolului social exista urmatorii infractori:

- Tip agresiv- acel care nu respecta cinstea, demnitatea, integritatea corporala a alte persoane.
- Tip eupidnat- motivatie de profit, este dominanta pentru aceasta categorie de infractori actiunile carora capata forma furturilor de lapidarilor, excrochariilor.
- Tip agresiv cupidant- spre deosebire de cel precedent, persoana isi satisface dorintele sale materiale recurgind la acte de violenta (jaf, tilharie, banditism), omor din interes material
- Criminal de tip huliganic- careia ii este caracteristic dezaspectul, ordinea publica si regulile de convetuire sociala (huliganism, vandalism, dezordine in masa.
- Criminal de „necesitate”- acesta persoana comite infractiuni pentru satisfacerea cerintelor sale vitale.
- Criminal neatent usuratic- comite infractiuni din imprudenta si se caracterizeaza prin nedisciplinarea si neconcentrarea.

2)In dependenta de rgradul si intensitatea pericolului social:

- Criminal din intimplare- aceasta persoana se caracterizeaza pozitiv si comite infractiuni sub presiunea circumstantelor de viata.
- Criminal situational- se caracterizeaza prin ponderent pozitiv insa deja a avut conflicte minore cu legea si morala, savirseste crime numai in situatii convinabile necreindule intentionat.
- Criminalul instabil a avut conflicte cu legea si moravul, sau aplicat sanctiune nepenale (administrative, disciplinare), care insa au avut un efect temporar.
- Criminal inrait se caracterizeaza preponderent negativ, a avut conflicte cu legea peneala si este complicat de influentat asupra lui.
- Criminal profesionist- savirsirea infractiunii este ceva firesc, normal poate avea multiple antecedente penale, din aceasta categorie la fel fac parte hotii in lege criminali, hotii de autovehicule, excroci.

Clasificarea trebuie sa fie deosebita de tipologie, ultima este o clasificare care se fcae in baza mai multor criterii, asa dar clasificarile infractorilor in dependenta de caracter si gradul pericolului social al acestora au un caracter tipologic, deoarece pericolul social al personalitatii este compus din mai multe trasaturi:

- Nazuinte
- Interese
- Scara de valori

De aceea lucrul criminologic este preferabil sa se bazeze pe caracteristica tipologica a personelor.

Tema: Prevenirea si combaterea criminalitatii

1.Notiunea si importanta. Concepte omogene

2. Principiile prevenirii criminalitatii

3. Clasificarea masurilor de prevenire a criminalitatii

4. Subiectii prevenirii criminalitatii

5. Profilaxia individuala a comportamentului infractional

1.**Notiunea si importanta. Concepte omogene**

Prin prevenirea infractiunilor intelegem un sistem de masuri statale si obstesti indreptate spre identificarea, neutralizarea, deminuarea sau lichidarea cauzelor si conditiilor criminalitatii diferitor tipuri de infractiuni si a infractiunilor concrete precum si spre retinere de la trecere sau reintoarcere spre cale criminala a persoanelor, conditiile de viata si/ sau comportamentul carora indica la o astfel de posibiilitate.

In literatura de specialitate pot fi intilnite mai multe notiuni ce tin de aceasta sfera. Notiunile de prevenire, profilaxii si preventie pot fi folosite ca sinonime. Combaterea spre deosebire de prevenire vizeaza masurile ce se aplica contra infractiunilor in procesul acestora de pregatire si tentativa.

Notiunea de lupta contra criminalitatii cuprinde in sine si prevenirea si combaterea. In literatura de specialitate romana se foloseste notiunea de reactie sociala impotriva infractionalitatii, conceptul dat este mai larg decit cel a prevenirei si combaterii, deoarece reactia sociala fata de criminalitate este

numai decit una negativa, cite odata ea este una neutra, toleranta sau chiar pozitiva, drept exemplu al reactiei sociale pozitive fata de criminalitatea a fost situatia in acest sens pe spatiul fost sovietic. Romantizarea vietii criminale prin intermediul mijloacelor mass-media a format o atitudine nesanatoasa fata de criminali si criminalitate. In SUA si Marea Britanie predomina conceptul de control asupra criminalitatii spre deosebire de lupta, controlul presupune o atitudine mai pasiva a statului fata de acest fenomen social negativ.

Controlul dupa esenta sa, presupune mai mult supraveghere decit lupta. Contracararea este un sinonim al combaterii si tine cont de masuri aplicate in procesul desfasurarii actului criminal.

Este necesar de delimitat notiunile de pedeapsa penala si prevenirea infractiunilor, pedeapsa la fel are un aspect preventiv (prevenirea generala si speciala (individuala)).

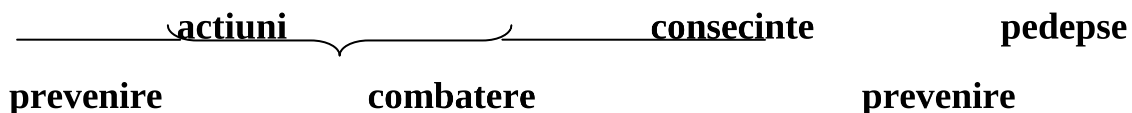
Prevenirea individuala- neadmitere de comitere de noi infractiuni din partea celui vinovat.

Prenenirea generala- presupune influenta psihologica a sentintei de condamnare pronuntate fata de persoanele care au indoieli in necesitatea respectarii legii penale.

Putem spune ca pedeapsa penala este doar un segment al prevenirii infractiunilor, prevenirea este o notiune mult mai larga care include in afara de masuri juridico-penale si alte masuri juridice cu caracter executional penal.

Masuri procesual de constringere, plus la acestea prevenirea infractiunilor include in sine si un sir de masuri cu caracter social, politic, economic, psihologic, cultural, administrativ.

Coraportul intre prevenire si combatere

elaborarea masurilor de prevenire si combatere a criminalitatii este scopul final al criminologie iar introducerea acestora in practica demostreaza eficacitatea acesteia.

2. **Principiile prevenirii criminalitatii**

a. Principiu legalitatii: prenenirea si combaterea crimelor trebuie sa se desfasoare in stricta conformitate cu prevederile legii.

Este necesar de stiu ca criminologia fiind o stiinta extrajudiciara nu este o ramura de drept, pe de alta parte la etapa actuala se formeaza o noua ramura juridica, prevenirea criminalitatii. Actualmente normele ce tin de prevenirea si combaterea criminalitatii sunt repartizate in mai multe coduri, legi, acte normative in afara de codul penal, norme ce tin de prevenirea infractiunilor se contin in codul de procedura penala, codul executional, legea cu privire la politie, procuratura.

<u>Legi pur-criminologice</u>:

- Legea cu privire la prevenirea si combaterea spalarii banilor si finantarii terorismului din 2007.
- Legea cu privire la prevenirea si combaterea criminalitatii infromatice din 2010
- Legea cu privire la contracararea activitatii extremiste din 2003
- Legea cu privire la punctul de asistenta si protectie a victimelor si potentialelor victime ale traficului de fiinte umane din 2008.

b.Principiul democratismului-activitatea de prevenire a infractiunilor trebuie sa se desfasoare sub controlul organelor puterii executive cu participarea nemijlocita si subcontrolul organizatiilor obstesti cu monitorizarea permanent a opiniei publice.

c.Principiul umanismului si echitatii-influenta profilactica se incepe cu masuri mai blinde numai daca ele nu vor fi suficiente, influenta se inaspreste si se intensifica, se pune problema depistarii si prevenirii cit mai din timp a proceselor criminogene pentru a minimaliza dauna adusa prin aplicarea masurilor preventive persoanei, sociatatii si statului. Insasi includerea persoanei in sfera influentei profilactice presupune existenta unui concurs de factori care demostreaza ca:

- Circumstantele micromediului au o influenta pronuntata criminogena asupra personei
- Modul de viata si comportamentul ilegal al persoanei (contraventie, delicte civile, disciplinare), da dovada de apropiere acesteia de pragul criminal.

3. Clasificarea masurilor de prevenire a criminalitatii

A)Dupa nivelul social masurile de prevenire a criminalitatii se divizeaza in:

- Masuri sociale generale, aceste masuri constau in intreaga dezvoltare pozitiva a societatii (ridicarea nivelului de trai, protectia sociala a paturilor vulnerabile, dezvoltarea economie nationale), prin intermediul acestor masuri printre altele se influenteaza si asupra cauzelor si conditiilor criminalitatii.
- Contracararea patologiilor sociale, prin patologie sociala se intelege (alcoolism, narcomanie, taxicomanie, prostitutie, vagabondaj).

In criminologie este bine cunoscut faptul sa patologiile sociale sus numite au legaturi nemijlocite cu criminalitatea, spre deosebire de masuri sociale cu caracter general in care prevenirea criminalitatii nu se evidentiaza aparte in cadrul masurilor ce tin de contracararea patologiilor sociale, prevenirea criminalitatii reprezinta in sine una din directiile de lucru, de lupta cu conducerea vehiculelor in stare de ebrietate.

- Prevenirea specializata (criminologica), spre deosebire de celelalte niveluri prevenirea specializata tine de prevenirea cauzelor si conditiilor criminalitatii.

B)Dupa volum prevenirea infractiunilor se clasifica in:

- Prevenirea generala care este indreptata contra cauzelor si conditiilor criminalitatii, prevenirea generica are ca scop prevenirea cauzelor si conditiilor unor grupuri de infractiuni asupra proprietatii, violentei, contra ordinii publice.
- Prevenirea individuala consta in lucrul profilactic cu persoana concreta, insanatosirea mediului cu influenta negativa asupra subiectului sau scoaterea acestuia din mediul respectiv.
- Aplicarea masurilor ce nu sufera aminare in caz ca influenta criminala este formata insa nu sa inceput realizarea acesteia

- **<u>Etapele profilaxiei individuale:</u>**
  1. Profilaxia anticipata in forma de ajutor social care consta in identificarea si lichidarea situatiilor criminogene, conditiilor negative de viata, constringerea persoanelor cu nivel criminal sporit pina cind aceste situatii si conditii nu au format pericolul social si orientarea antisociala a persoanelor.
  2. Profilaxia anticipata sub forma imbinarii ajutorului social cu influenta prin corectare in categoriile cind actiunea conditiilor negative de viata asupra persoanei deja a adus la formarea antisociabilitatii acesteia si la comportamentul dezaprobant.

3. Profilaxia nemijlocita are loc atunci cind comportamentul dezaprobant a persoanei sa transformat in comiterea sistematica a diferitor delicte si contraventii, caracterul acestora indica la posibilitatea reala de trecere a persoanei pe cale criminala.
4. Profilaxia pericolului nemijlocit de comitere a infractiunii.
5. Actiuni de contracarare la etapele de pregatire si tentativa care consta in masuri indreptate spre urmarea crimei deja incepute si neadmiterea consumarii acesteia.
6. Masurile procesuale de constringere precum si masurile indreptate spre realizarea scopurilor prevenirii juridica penal.
7. Profilaxia recidivei penetenciare si postpenetenciare care consta in identificarea si neutralizarea conditiilor negative in timpul ispasirii pedespei penale si in proces de resocializare dupa condamnare.

E de mentionat ca lucrul efectiv la fiecare etapa in majoritatea cazurilor exclude necesitate trecerii la urmatoarea etapa.

- **Metodele de profilaxie individuala**

1. Convingerea pentru aplicarea acestei metode de la subiectii profilaxiei sunt cerute anumite cunostinte din domeniul psihologiei,
2. Constringerea- masuri periodice cu caracter disciplinar (administrativ, penal, procesual penal),
3. Ajutor- este cea mai efectiva metoda insa se aplica mai rar, deoarece implica cheltuieli serioase din partea statului (fromele ajutorului- medical, psihologic, tehnic).

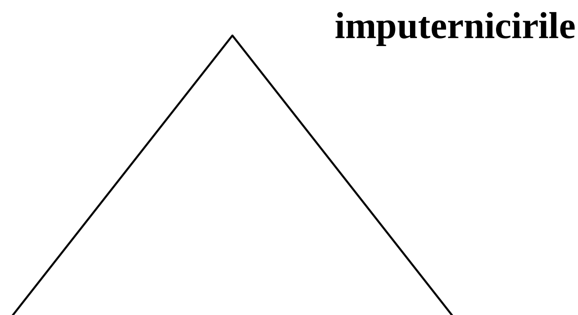
Un rol important in cadrul profilaxiei individuale la etapa actuala ii revine religiei.

4. **Subiectii profilxiei**

Institutile profilaxiei, organizatiile, persoanele cu functie de raspundere precum si persoanele particulare care sunt imputernicite prin lege de a identifica, neutraliza cauzele si conditiile criminalitatii.

Activitatea efectiva a subiectilor profilaxiei poate fi oglindita in triunghi:

imputernicirile

scopurile si functiile **resursele**

Dupa conpetenta- subiectii profilaxiei se clasifica in:

- Organele puterii de stat de competenta generala (Guvernul, Presedintele, administratia publica locala),
- Subiectii nespecializati- organizatiile de sport si cultura (Sectii sportive, club de dans),
- Subiectii partial specializati- institutiile medicale, serviciul de pompieri,
- Subiectii specializati- instata de judecata, procuratura, MAI, SIS, politia rutiera, institutiile penitenciare.

Organizatiile nestatale: organizatiile de paza si securitate private, servicii de detectiv privat.

O importanta imensa are restabilirea institutiilor de garda populara si a consiliilor de profilaxie in institutii si organizatii mai ales pe linga intreprinderi mari